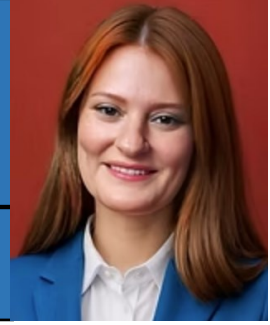

GÜNEŞİN İZİNİ SÜREN MİMARİ

SERPİL AHU SAĞDIÇ

Her sabah doğan güneş, yalnızca gökyüzünü değil, insanın içini de aydınlatır. Işık, yaşamın en kadim armağanıdır. Güneşin pencereden içeri sızdığı bir odada uyanmak gibisi yoktur. Işık, bir çocuğun oyun alanına neşe, yaşlının pencere kenarındaki sessizliğine huzur, bir annenin mutfaktaki telaşına sıcaklık katar. Fakat kentler büyüdükçe, beton yükseldikçe, bu armağanın erişimi daralır. Güneş hakkı, işte bu yüzden insanın ışığa, yaşama ve görünürlüğüne dair en temel talebidir.

Japonya, bu hakkı mimarının diliyle koruyan bir ülke olarak, ıııklı bir yol haritası sunar dünyaya. Güneş hakkı, bireylerin yaşam alanlarında yeterli doğal ışığa erişimini güvence altına alan çevresel bir ilkedir. Özellikle yüksek yoğunluklu kentlerde, bu hakkın korunması hem bireysel yaşam kalitesi hem de enerji verimliliği açısından hayati bir önem taşır. Japonya, bu konuda geliştirdiği mimari ve yasal stratejilerle dikkat çeker, ışığın kentle kurduğu ilişkiyi inceliklerle düzenler.

Tokyo'nun dar sokaklarında, Kawasaki'nin sıkışık yapılaşmasında bile güneşin izini süren bir mimari anlayış hâkimdir. "Güneş kabuğu" adı verilen hayali sınırlar, her binanın çevresine çizilir. Bu sınırlar, komşu yapıların ışığını kesmeyecek şekilde tasarlanır. Binanın yüksekliği, eğimi ve yönelimi bu kabuğun içinde şekillenir, her yeni yapı, çevresine düşen gölgesinin hesabını vermekle yükümlüdür. Bu, kentte birlikte yaşamının, birbirine saygı duymanın mimari bir ifadesidir.

Yerel yönetimler, yeni yapıların komşu binaların güneşini kesmemesi için gölgeleme analizleri yapar. Özellikle kış gündönümünde, belirli saatlerde güneş ışığının belirli alanlara ulaşması garanti altına alınır. Bu analizler, yapı ruhsatı süreçlerinde sessiz ama etkili bir denetim mekanizmasıdır. Güneş enerjisini teşvik eden politikalar, mimari tasarımlarda gölgeleme etkisinin minimize edilmesini zorunlu kılar. Yeni binalarda fotovoltaik panellerin verimli çalışabilmesi için çatı eğimleri, bina yönelimleri ve komşu yapı mesafeleri dikkatle planlanır.

Bazı Japon bölgelerinde güneş hakkı, hukuki bir hak olarak tanınır. Komşu yapıların güneş ışığını kesmesi durumunda bireyler dava açabilir. Bu da mimarları ve yatırımcıları daha dikkatli tasarımlar yapmaya zorlar. Böylece çevresel haklar, kent yaşamında somut karşılıklar bulur, ışık, adaletin bir biçimi olur. Türkiye'de ise kentler hızla büyüyor; apartmanlar göğe uzanıyor, sokaklar daralıyor. Güneş hakkı, henüz adı konmamış bir özlem gibi kentlerin arasında dolaşıyor.

Oysa bu hak, imar yönetmeliklerinin satır aralarında değil, hayatın tam ortasında yer almalı. Japonya'dan alınacak ilhamla Türkiye'de yapılabilecekler, bir mimari uyanışın habercisi olabilir. Her yeni yapı, çevresine düşen gölgesini hesaplamalı, ışığı kesen değil, paylaşan bir mimari anlayış benimsemeli. Binalar, yalnızca yükseklikle değil, ışıkla tanımlanmalı. Her yapı, komşusunun sabah güneşine saygı

duymalı. Bir bireyin ışığa erişimi, kent hayatının temel ilkesi olmalı.

Güneş, her sabah doğar ama her pencereye eşit düşmez. Mimari, bu eşitsizliği giderebilir, ışığı adaletle dağıtabilir. Japonya'nın güneşle kurduğu mimari diyalog, Türkiye için bir davettir. **Güneş hakkı, yalnızca bir teknik düzenleme değil; insanın ışığa, hayata ve birbirine saygısına dair bir şiiirdir. Bu şiiri birlikte yazmak, mimarların, plancıların ve karar vericilerin en anlamlı görevi olabilir.**

Japonya'nın güneş hakkı konusundaki mimari ve yasal düzenlemeleri, yoğun kent dokusu içinde bireylerin doğal ışığa erişimini koruma yönünde örnek teşkil eder. Bu yaklaşım, yalnızca enerji verimliliği değil, aynı zamanda bütün çevre için adalet ve kamunun sağlığı açısından da değerlidir. Türkiye gibi hızlı kentleşen ülkeler için Japonya'nın bu deneyimi, sürdürülebilir şehirler tasarlama yolunda ilham verici bir pusula olabilir.

Fotoğraf: www.turizmblog.com.tr